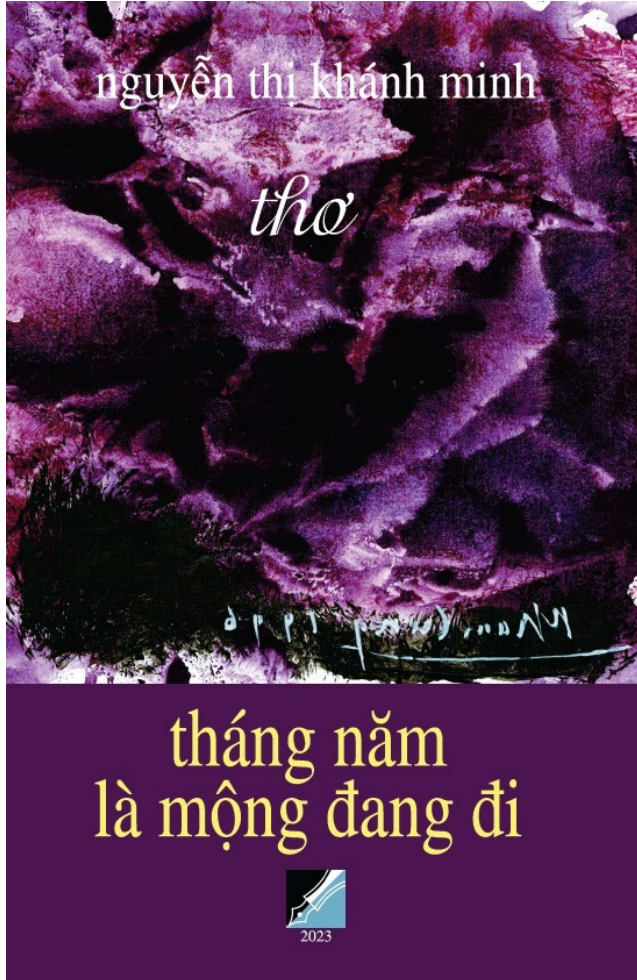

PR 02/01/2023
SÁCH MỚI

Trân trọng giới thiệu:

tháng năm là mộng đang đi

Thơ

NGUYỄN THỊ KHÁNH MINH

VĂN HỌC PRESS xuất bản, 2023

Tựa: *TRỊNH Y THU*

Bạt: *VŨ HOÀNG THU*

Nhận định: *CUNG TÍCH BIÊN*

Tranh bìa: *PHẠM CUNG*

Ảnh chân dung: *CHƯƠNG-CHƯƠNG*

Thiết kế sách: *TRỊNH Y THU*

Thiết kế bìa: *LÊ GIANG TRẦN*

Đọc bản thảo: *TRẦN THỊ NGUYỆT MAI*

LỜI NGỎ

Bạn Thơ ơi,

Với riêng tôi, Lục Bát thân thuộc như hơi thở.

Cha mẹ tôi kể thường ru tôi ngủ bằng những câu thơ lục bát. Như thế thì chưa biết nói đã được nhạc Lục Bát ấp ủ trong từng hơi thở đầu đời. Cứ thế mà bén rễ, ăn sâu vào cảm thức, cho đến khi bật ra thành câu thơ chập chững làm thơ, xem như Lục Bát là miếng cơm mắm cho những câu thơ bắt đầu tập nhai tập nuốt. Rồi theo hoài. Rồi thành quen. Đến nỗi Lục Bát gần như một phản xạ của rung động tức thì. Rồi cùng mình lặn lội tháng ngày, nuôi lẫn nhau thêm cái trầm lắng của sự chiêm nghiệm có được theo thời gian.

Và tôi đã cảm nhận rằng Lục Bát, dù mang nét chân phương như ca dao, vè, hay đầm đẫm nét sang cả của một Sáu Tám *thâm viễn u u*, thì ở mỗi tính cách, Lục Bát vẫn có sức quyến rũ riêng.

Tôi đã gom lại những bài Lục Bát của mình để có được một tặng phẩm nhỏ này như một tri ân Lục Bát, như quả thu được từ hoa lời ru của cha mẹ, như sợi tầm chất chịu gửi cho Đời cho Người.

Vì không xếp thứ tự bài theo ngày tháng, và cũng vì có chút ý thích riêng, nên tập thơ hợp thành một dòng thời gian chập chùng đan xen giữa ngày qua ngày nay. Và hình ảnh, cảm xúc, ý nghĩ có đôi khi va chạm nhau tùy vào tâm trạng lúc viết. Đó là phút giây cảm xúc bất được lúc ấy – đang là – và đã qua. Đang, Đã ấy lại dớm cho tôi cái Sẽ. Tuần tự kéo nhau để rồi giật mình, ảo-thực. Nên chỉ mong bạn thơ được nhẹ lòng khi cùng tôi bước vào dòng thời gian mộng ảo này.

– Nguyễn Thị Khánh Minh
(Santa Ana, một ngày Thu, 2022)

Tập thơ gồm ba phần:

- Phần 1: LỤC BÁT TẠ ƠN.
- Phần 2: ĐỒNG DAO TA (gồm những bài Lục Bát biến tấu).
- Phần 3: THÁNG NĂM LÀ MỘNG ĐANG ĐI.

*

LỤC BÁT NGUYỄN THỊ KHÁNH MINH

Tơ Tóc Cũng Buồn

Trịnh Y Thư

1.

Trong một lần trò chuyện thân tình về thơ và các đề tài liên quan đến thơ, nhà thơ Nguyễn Thị Khánh Minh có bảo tôi rằng thơ của chị luôn luôn “*được chỉ đường bởi những giấc mơ.*” Rằng chị “*nhìn thực tại qua lăng kính của mơ.*” Vì sao ư? Vẫn theo lời chị, vì “*thực tại có quá nhiều điều tàn khốc càng lúc càng đẩy con người vào niềm vô vọng.*” Chị tự thú nhận chị là người quá nhạy cảm với sự đau đớn mà con người gây ra cho nhau về thể xác cũng như tinh thần, nên chị “*muốn dùng ánh phản chiếu đẹp đẽ của mơ để khơi dậy niềm hy vọng.*” Theo chị thì thơ và mơ tuy là hai thực thể tách biệt nhưng chúng xoắn xuýt lấy nhau, như cặp tình nhân ở độ nồng mặn nhất của tình yêu, cái này xuyên thấu cái kia, và ngược lại. Có lẽ bởi thế, chị rất thích câu nói của Hans Sachs, một thi hào người Đức sinh sống vào thời Trung đại, “*Tất cả cảm hứng thi ca đều chỉ là giải mã những giấc mơ,*” mà chị dùng như một trích ngôn trong tập thơ *Ngôn Ngữ Xanh* xuất bản cách đây ít lâu.

Đoạn chị giải thích thêm, một cách chi li, rạch ròi: “*Nhà thơ dùng thơ, cách khả dĩ nhất để diễn đạt được cái bất-khả-tư-nghị của mơ, đặt một cái không biên giới vào cái hạn hẹp của ngôn từ, cũng vì vậy đây họ bứt phá ngôn ngữ, làm sao để đem cái phi thực huyền ảo ấy hiển lộ dưới ánh sáng của lời, do tác động qua lại đó nên có thể nói viết văn, làm thơ, là một cuộc đuổi bắt dài. Khởi đi từ giấc mơ, nhưng hành trình thơ là dậm trường sáng tạo, đi tìm Giác Mơ.*”

Kỳ thực, mỗi con người chúng ta, ai nấy đều sở hữu một thế giới tiềm ẩn bên trong trí óc mình. Gọi thế giới ấy là tiềm thức, siêu thức hay vô thức đều đúng. Đôi khi, bằng cách này hay cách nọ, ý thức đi vào thăm dò vùng đất đầy khói sương mờ mịt đó và lôi ra không biết bao nhiêu khối quặng tinh rỗng để người nghệ sĩ, qua ý thức và tài năng, biến chúng thành nghệ thuật. Thế giới trong cõi mù sương ấy là cái gì bí nhiệm đen tối, nhưng lại cung cấp cho ta những chất liệu phong phú nhất trong thao tác sáng tạo. Khổ công gọt giũa khối quặng tinh rỗng lấy ra từ vùng đất sâu thẳm là công việc của người nghệ sĩ. Bởi những chất liệu “sống” ấy không phải nghệ thuật, nó chỉ là nghệ thuật sau khi đã được nhà nghệ sĩ, nhờ tài năng và một tấm lòng, một niềm tin son sắt, chuyển hóa thành tác phẩm.

Nguyễn Thị Khánh Minh là một nghệ sĩ như vậy. Với tập thơ mới nhất của chị, *Tháng Năm Là Mộng Đang Đi* (Văn Học Press xuất bản, 2023), tôi càng tin chắc vào điều này.

*Vừa pha màu theo bình minh
Đã vỡ òa theo dòng xanh. Cửa nắng
Tung ban mai. Ngày sáng sánh
Tràn xuống đây. Sân gạch. Vẽ bóng rơi
Đúng nơi bóng ấy. Tôi ngồi
Mỗi sáng trông lên biển trời. Quê cũ
(Quê cũ)*

Ký ức luôn là nỗi ám ảnh lớn của Nguyễn Thị Khánh Minh. *Ký ức của bóng* là nhan đề một tập thơ khác của chị. Ký ức bộn bề bủa vây tâm cảnh chị. Ký ức nằm sâu trong tiềm thức, bỗng một hôm, nhờ một thanh âm, một cảnh sắc, một cảm xúc bất chợt, thậm chí một từ, dấy lên và ý thức chụp bắt được, chuyển hóa thành thơ. Ký ức về “dòng xanh” của một con sông trong tâm tưởng, trên đó có nắng bình minh vỡ òa. Sân gạch hanh hao. Và cái bóng. *Đúng nơi bóng ấy*. Tất cả như hòa quyện trong một tâm cảnh vừa cảm hoài vừa mang mang hoài nghi, như thể không biết đó có thực là cái gì mình từng trải nghiệm hay không. Đường biên giữa ký ức và thực tại như bị xóa mờ. Ký ức là thực tại và thực tại là ký ức. Để chỉ còn biết “*trông lên biển trời*” mà tưởng về quê cũ.

Đa phần các bài Lục Bát (ít có bài nào dài quá năm, sáu khổ thơ) của Nguyễn Thị Khánh Minh trong tập thơ này đều có chung một khí quyển như vậy, một khí quyển rất Nguyễn Thị Khánh Minh, được định hình từ những Giác Mơ, và qua chữ nghĩa diễm ảo nuốt nà của chị, chúng cho người đọc yêu thơ nhiều cung bậc cảm xúc, mà mỗi cung bậc là một chiêm nghiệm khác nhau của thần cảm, linh cảm hay trực cảm. Thơ Nguyễn Thị Khánh Minh có xu hướng thiên về trữ tình, không nặng lý trí, không nghiêng về triết học siêu hình, mà ngả về mặt cảm xúc nhiều hơn, và qua chữ nghĩa óng ả đầy bùa phép của chị, nó là thứ cảm xúc đi thẳng từ trái tim thi nhân vào trái tim người đọc.

Thơ chị có nhiều thi ảnh, gần như bài nào cũng có những thi ảnh lấy ra từ thiên nhiên, con người, cuộc sống, như một ống kính vạn hoa, để từ đấy cảm xúc phóng chiếu lên nền một tâm cảnh nền nã, dịu êm. Những thi ảnh ấy đóng vai trò ẩn dụ, hoán dụ trong thơ chị.

2.

Toàn tập thơ *Tháng Năm Là Mộng Đang Đi* của Nguyễn Thị Khánh Minh là mấy trăm bài lục bát. Đây quả là một thách thức về hình thức biểu đạt, bởi không dễ dàng chút nào để duy trì tính nghệ thuật và cùng lúc giữ cho người đọc sự thú vị xuyên suốt khi đọc từ bài này sang bài khác. Tôi nghĩ Nguyễn Thị Khánh Minh đã có sự tự tin vững vàng hiếm có khi làm như thế.

Thể thơ lục bát từ nhiều năm đã không được nhiều nhà thơ, nhất là những nhà thơ trẻ, chọn làm hình thức biểu đạt tâm tư mình. Kỳ thực, nó bị bỏ rơi một cách buồn bã. Một thể thơ truyền thống của dân tộc, gắn bó với tâm hồn Việt Nam cả nghìn năm, ngày nay bị quay lưng lại, bị ruồng rẫy một cách đáng thương? Phải chăng nó không còn thích hợp cho những thao tác sáng tạo mới? Phải chăng niêm luật thơ lục bát gò bó quá, âm nhạc trong thơ lại đơn điệu, dễ nhàm chán, ý tình chẳng thể nào biểu đạt cho trọn vẹn? Phải chăng tính cách trữ tình, ý nhị của lục bát cũng kèm hãm, không cho bốc cháy những tứ thơ mãnh liệt, khốc liệt khiến nó không còn phù hợp với tiếng nói và nhịp đập của thời đại? Người ta chán thơ lục bát bởi dễ làm nhưng khó hay. Và vì khuôn sáo. Khuôn sáo ở những chỗ gieo vần, một hình thức làm cho đầy, lấp đầy những khoảng trống để “bắc cầu” cho những từ quan trọng hơn trong bài thơ.

Tôi tin là, qua tập thơ *Tháng Năm Là Mộng Đang Đi*, Nguyễn Thị Khánh Minh đã khắc phục được gần như tất cả những nhược điểm trên của thể thơ lục bát. Hãy lấy ra một bài thơ tiêu biểu:

*Tôi ngồi lại. Một nốt nhạc
tím. Và chiều, một khúc hát bay xa
Rung rung màu lá trên hoa
Một vệt sáng ngày vàng. Pha tĩnh vật
Rót đầy ly chiều ong mật
Hứa hẹn tôi về một giấc nắng mai
(Tĩnh vật chiều)*

Trong một bài thơ vồn vện sáu câu, Nguyễn Thị Khánh Minh đã áp dụng kỹ thuật vắt dòng (*nhạc/ tím*); chấm câu bất định; vần trắc thay vì vần bằng (*nhạc/ hát – mật/ giấc*); nhịp tiết 3-3 thay vì 2-2 thông dụng. Sự phá cách như vậy đã khiến bài thơ lục bát bỗng mang một diện mạo mới mẻ. Nó khiến người đọc thơ có một cách cảm thụ khác, vì trúc trắc nên nó bắt người đọc phải dừng lại suy ngẫm thêm ở những chỗ trúc trắc. Người đọc, nhờ vậy, có thể tự tiếp dẫn bước qua đường biên của bài thơ để tìm kiếm, thăm dò những câu vực mới, những khả thể mới.

Tính nhạc của thơ lục bát phá cách trong thơ Nguyễn Thị Khánh Minh cũng là một thử nghiệm thú vị đầy tính sáng tạo. Ngữ nhạc và cú điệu hai câu đầu bài *Tĩnh vật chiều* là nghịch âm, nhưng ngay tức khắc câu lục tiếp theo là thuận âm, và người có óc thẩm âm nhận ra ngay đây là phương cách chuyển cung rất thường thấy trong âm nhạc. Câu bát tiếp theo câu lục trở về nghịch âm cho đến hết bài thơ. Ngữ nhạc nhờ đó trở nên phong phú, nó gây cảm giác băng khuâng khó tả, như nghe một khúc nhạc của Claude Debussy. Hiệu ứng của câu chữ, thi ảnh tương thích với ngữ nhạc là sự thành công của bài thơ.

Thủ pháp đặt hai thi ảnh hoặc hai phạm trù hoặc hai ý tưởng trái ngược liền kề (tiếng Anh là incongruous juxtaposition) cũng được Nguyễn Thị Khánh Minh chú trọng, tuy không nhiều, và khi áp dụng, chỉ tìm kiếm sự tương hợp chứ không phải tương phản. Thí dụ là câu *Rót đầy ly chiều ong mật* trong bài thơ trên.

Nói như thế, tôi nghĩ Nguyễn Thị Khánh Minh là nhà thơ quan tâm nhiều đến từ và cảm xúc do từ đem lại. Vũ trụ thơ của chị là vũ trụ trong đó từ và nghĩa luôn luôn đi kèm sát nhau, ta không thể tách rời ý nghĩa của thơ ra khỏi ngôn từ. Mỗi con chữ trong bài thơ đều có ý nghĩa của nó, giữa những con chữ cũng có một ý nghĩa hữu cơ nào đó, nhưng đừng đòi hỏi, gán ghép hoặc phán quyết một ý nghĩa tổng hợp có tính áp đặt nào ở ngoài bài thơ. Nói cách khác, đừng đòi hỏi Nguyễn Thị Khánh Minh cho ta một thông điệp hay một dụ ngôn. Các thứ đó không có trong bộ từ vựng của chị. Chị chỉ giản dị ao ước những điều thật giản dị để hòa nhập với nhân sinh, để *Một vòng tay. Ấm nỗi tình nhân gian*.

*Đem về. Một vạt nắng trong
Mở trang giấy ép một lòng ban mai
Hỏi con nắng. Đã vì ai
Để trang giấy mở thom hoài bình minh*

...

*Mỗi buổi sáng. Một nụ cười
Đóa hướng dương nở mặt trời của tôi
Dưới kia một dòng sông trôi
Nước đi nước chờ một nôi nắng đầy
Lòng tôi chở cánh mây bay...
(Ôn ngày bao dung)*

...

*Dường như chưa vẹn yêu thương
Xin trở lại. Về gần hơn. Bước mình
Về gần hơn. Mặt đất xinh
Một vòng tay. Ấm nỗi tình nhân gian
(Ôn nụ cười)*

3.

*Em hỏi anh đâu Niềm Vui
– Em ơi hãy nhóm tụ bụi nhùi tim
Lửa hoa theo đó mà tìm
(Hỏi đáp giữa em-anh)*

Đi tìm hạnh phúc, đối với Nguyễn Thị Khánh Minh, là sự trở về, trở về bản thể uyên nguyên, với chính con tim mình. Hạnh phúc đó không ở đâu xa và nó giản dị lắm, bởi nó chỉ là ước muốn tha thiết *Nhìn nắng bình minh chan hòa; Soi gương cho tỏ nụ hoa, nụ cười; Nhẹ nhàng mà thác mà ghềnh; Nhìn xem hạt sương im trên cành...*

Hơn ai hết, Nguyễn Thị Khánh Minh ý thức được một hạnh phúc như thế, để đạt tới lại không dễ dàng chút nào, bởi nó đòi hỏi người phải quay về với Như sau khi hiểu thấu nỗi đau của cát bụi. Cực kỳ giản dị nhưng lại vô vàn khó khăn thực hiện. Quả là một nghịch lý. Và cách duy nhất người có thể làm được là hãy trực diện nhìn *thấu nỗi đau*.

*Về trong tiếng gọi cội nguồn
Một tâm xao động. Một hồn tịch nhiên
Lắng vào lời của vô biên
Nghe trong ta nở một miền cỏ hoa
(Như)*

...

*Dòng sông hay dòng lệ
Về đâu. Tan một bể xanh dâu
Xin nhìn thấu nỗi đau
(Bên bờ)*

Rất nhiều bài thơ của Nguyễn Thị Khánh Minh chứa đựng ý niệm đó, như những biến tấu từ một chủ đề, một chủ đề có lẽ đã có từ nhiều ngàn năm trước mà sao người vẫn vật vã trong mê lộ.

*Tâm xuân mơ giấc bình thường
Những bước đi. Những con đường sớm mai
Sau lưng khuya khoắt đêm dài
(Tâm xuân hóa hiện)*

Nguyễn Thị Khánh Minh ý thức rất rõ về sự hữu hạn và nỗi bất bình của kiếp nhân sinh. *Rơi* là một bài thơ tương đối dài so với những khúc thơ khác trong tập thơ, nói về điều này. Đó là một bài thơ tôi tâm đắc, bởi chỉ trong một bài thơ ta có thể có cái nhìn trải rộng bao quát về kiếp người, từ lúc *Rơi vào bụng mẹ đầu thai*, cho đến lúc *Hóa thân sương hạt chơi vơi cõi ngoài*. Và giữa hai mốc điểm đến và đi đó, là:

*Tan sương bao kiếp giấc mơ
Trôi đi bao nỗi ngán ngơ kiếp lờ
Đường như là tôi đang rơi...
(Rơi)*

Thấu hiểu sự mong manh vô thường của kiếp người, chị biết ơn cuộc sống hơn. Với tâm thức đó, trần gian đối với chị trở thành nơi *Để lòng rộng mở để hơi thở đầy*, cho chị yêu thương người, cho chị quý từng hơi thở trong từng sát na.

*Ô trần gian có phải nơi
Để lòng rộng mở để hơi thở đầy
Cho tôi biết cuộc sống này
Từng phút trôi là từng giây sống đời
Từng thương yêu. Để yêu người
(Ơn trần gian)*

Hay, ở những khúc thơ khác:

*Sáng nay trời đất như thường
Mà ô hay một tấm gương diệu kỳ
Vỡ hoai dưới bước ta đi...
Rời nguyên như cũ, lưu ly đất trời
(Một thoáng)*

*Vỗ tay tàn cuộc mộng mênh
Nghe dâu xanh thở nổi nênh phận người
Sinh khóc tử khóc như cười
Vút cao trái bóng, cõi đời mây bay
Thưa người, ngọn gió ngất ngây...
(Trò chơi con trẻ)*

4.

Thơ Nguyễn Thị Khánh Minh là những đóa hương diệu kỳ đánh động trái tim ta, cho ta niềm cảm xúc dạt dào, và toát ra từ câu chữ là nỗi niềm thương yêu nhân hậu, cảm thông trọn vẹn với cuộc nhân sinh. Cái đau, nếu có, thì cũng có thể xoa lấp được bằng thương yêu và hy vọng. Cái đau của chị không quặn quại tê thiết, nhưng không phải vì thế mà nó thiếu chiều sâu.

Mai về

Một cõi riêng em
Gửi năm tháng lại
Bên thêm thời gian
Ngày xanh
Nếp nếp từng trang
Lời thơ chưa cạn
Đôi hàng chữ khô
Tàn hơi một cuộc mong chờ
Hoang mang con nước nằm mơ cội nguồn
Dắm lời thề thốt trôi sông
Nghe ra tơ tóc cũng buồn biển dâu...
(Tơ tóc cũng buồn)

Có thể nói bài thơ này gói ghém trọn vẹn ý tình của nhà thơ Nguyễn Thị Khánh Minh. Chia sẻ được với chị là hạnh phúc của người đọc chúng ta.

– *Trịnh Y Thư*

@@@

Sách đã có bán trên BARNES & NOBLE
206 trang, bìa mềm, 5.5” x 8.5”, giá bán: US\$20.00
Xin bấm vào đường dẫn sau:

<https://www.barnesandnoble.com/w/thang-nam-la-mong-dang-di-nguyen-thi-khanh-minh/1142923479?ean=9798823166874>

Từ tìm kiếm: thang nam la mong dang di, nguyen thi khanh minh

Hoặc liên lạc với tác giả hay NXB qua địa chỉ email sau:

ngkhanhm@gmail.com
vanhocpress@gmail.com